

Уповноважені органи для здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї

Відповідно до статті 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року, насильством в сім'ї визнаються «будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю».

Можна виділити наступні обов'язкові ознаки насильства в сім'ї:

- 1) особами, що страждають від сімейного насильства, можуть бути тільки члени сім'ї (у відповідності до п. 2 ст. 3 Сімейного Кодексу України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, тобто цей Закон не поширюється на сусідів, осіб, що зустрічаються, але не перебувають у шлюбі тощо)
- 2) діяння насильника повинне бути протиправним (тобто суперечити нормам чинного законодавства);
- 3) діяння призвело або могло призвести до порушення прав члена сім'ї як людини та громадянина;
- 4) вина насильника повинна виявлятися у формі умислу, а не необережності.

Відповідно до Закону підставами для вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї є:

- заява про допомогу жертви насильства в сім'ї або члена сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї;
- висловлене жертвою насильства в сім'ї або членом сім'ї, стосовно якого існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, бажання на вжиття заходів з попередження насильства в сім'ї у разі, якщо повідомлення або заява надійшли не від нього особисто;
- отримання повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення стосовно неповнолітнього чи недієздатного члена сім'ї.

Заява та повідомлення про застосування насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення приймаються за місцем проживання постраждалого органами та установами, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї. В пунктах 1 та 2 частини першої статті 3 цього Закону передбачено, що здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї в межах наданих їм повноважень покладається на:

- 1) спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї;
- 2) відповідні підрозділи органів внутрішніх справ;
- 3) органи опіки і піклування;
- 4) спеціалізовані установи для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства, а саме: кризові центри для членів сімей, в яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення (далі - кризові центри); центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї.

Законодавством визначено спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, яким є Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту та, на місцях – управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту місцевих державних адміністрацій, на які покладено координацію діяльності всіх суб'єктів при здійсненні заходів з попередження насильства в сім'ї (у тому числі організація впровадження корекційних програм та проходження їх особам, які вчинили насильство в сім'ї) та забезпечення надання допомоги потерпілим.

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, у межах компетенції, можуть сприяти здійсненню заходів з попередження насильства в сім'ї, а саме: при виявленні сім'ї, в якій вчинено насильство або існує реальна загроза його вчинення (погроза вчинення одним членом сім'ї стосовно іншого члена сім'ї умисних дій, які відносяться до насильства в сім'ї, якщо є реальні підстави очікувати її виконання), у тому числі жорстокого поводження з дитиною (будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї, у тому числі: бездоглядність, експлуатація дитини, втягнення її у злочинну діяльність, залучення до вживання алкогольних, наркотичних засобів та інших шкідливих речовин; залучення до екстремістських, тоталітарних психокультурних угруповань та течій, використання дитини для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушення до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор; залучення дитини до найгірших форм дитячої праці, позбавлення права на житло та інше майно тощо), центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в термін, що не перевищує 3 робочих днів, подають інформацію до управління (відділу) у справах сім'ї, молоді та спорту відповідної державної адміністрації, а у випадку вчинення насильства стосовно дитини – також у службу у справах дітей та органи внутрішніх справ.

Згідно з Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відповідно до своїх повноважень щодо попередження насильства в сім'ї:

1. приймають інформацію про випадки вчинення насильства в сім'ї або реальної загрози його вчинення;
2. забезпечують надання особам, які постраждали від насильства в сім'ї, психологічної, соціально-педагогічної, соціально-економічної, інформаційної, соціально-медичної та юридичної допомоги
3. здійснюють соціальне інспектування сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, в ході якого вивчається життєдіяльність сім'ї, умови її проживання і готується соціально-психологічна характеристика сім'ї та висновки щодо подальшої роботи з нею;
4. здійснюють соціальний супровід сімей, де мають місце випадки вчинення насильства в сім'ї або в яких існує реальна загроза його вчинення, метою якого є подолання життєвих труднощів, мінімізація негативних наслідків чи, навіть, повне розв'язання проблем сім'ї або особи;
5. забезпечують здійснення закладами соціального обслуговування заходів, спрямованих на відновлення соціальних функцій, морального, психічного та фізичного стану членів сім'ї, стосовно яких вчинено насильство в сім'ї або існує реальна загроза його вчинення.

Начальник управління

Г.М. Суховерська